ТРИБУНА ДОКТОРАНТА І АСПІРАНТА

DOI: 10.31359/2079-6242-2022-44-128
УДК 343.436:343.542.1

Д. О. Куковинець, молодша наукова співробітниця відділу дослідження проблем кримінального права Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені акад. В. В. Сташиса НАПрН України

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗОБРАЖЕНЬ СЕКСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ БЕЗ ЗГОДИ ОСОБИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ*

Постановка проблеми. Наслідки науково-технічного прогресу, з одного боку, безперечно розширили можливості людської діяльності, а з другого, так само вплинули на межі морально-етичних орієнтирів людини. Тема сексуальності людини, будучи табуйованою, прихованою від сторонніх очей, мабуть, завжди, як і будь-яка інша сфера інтимного життя людини, викликала неабиякий інтерес з боку певних членів суспільства. Здобутки науково-технічного розвитку мають у своїй основі благу мету, проте не завжди відповідають їй, а інколи й використовуються на шкоду членам суспільства. Так, із появою перших фотоапаратів у світі виник і новий вид суспільно небезпечної поведінки – розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи.

Зокрема, у 1888 р. одного з нью-йоркських фотографів Ле Грейндж Брауна звинуватили в демонстрації та продажі фотографій оголених жінок у місцевих салонах. Він вирізав і наклеював зображення жінок на оголені тіла без їхньої згоди. Пізніше, у 1890 р., фотографію зірки комічної опери Маріон Манола використали та перетворили на еротичну листівку[1].

Згодом у 1953 р. на обкладинці журналу «Playboy» з'явились фотографії оголеної американської кіноакторки Мерілін Монро, на розміщення яких вона не давала своєї згоди[2]. А на початку 1980-х рр. у журналі «Hustler» з'явилась рубрика з еротичними фото жінок, під якими вказувалася й персональна інформація щодо них: сексуальні уподобання та ім'я. Як виявилось згодом, далеко не всі жінки погоджувались як на саме фото, так і його публікацію.

Із набиранням обертів процесів глобалізації та інформатизації суспільства кількість випадків розповсюдження зображень сексуального характеру набула небувалого масштабу. Так, з одного боку, у сучасних умовах практика так званого секстингу[3] почала розглядатися як вияв сексуальної свободи особи і, за твердженнями португальських дослідників Р. Баррозу, Е. Раміана, П. Фігейреду

* *Примітка.* Стаття виконана в межах фундаментальної теми «Теоретичні, законодавчі та правозастосовні проблеми кримінально-правової охорони інформаційної безпеки в Україні» (номер державної реєстрації 0121U114324, термін виконання: 1 кв. 2022 р. – 4 кв. 2025 р.). У розробці теми беруть участь: д.ю.н., проф. Борисов В. І., д.ю.н., проф. Карчевський М. В., д.ю.н., с.н.с. Шепітько М. В., к.ю.н., ст. дослідник Євтєєва Д. П., к.ю.н., доц. В. В. Базелюк, к.ю.н., доц. Шульженко Н. В., к.ю.н. Нетеса Н. В., к.ю.н. Новікова К. А., к.ю.н. Попович О. С., Куковинець Д. О., Максименко А. І. Керівник теми д.ю.н., проф., Демидова Л. М.

[1] Nandini Comar 'The Rise of Revenge Porn' (*Garbo*, 29 October 2021) <https://www.garbo.io/blog/revenge-porn> (дата звернення: 12.09.2022)

[2] Fallik Seth and others, 'Revenge Porn: A Critical Content Analysis of the Nation's Laws and Reflection upon Social Science Research' (2022) 23(1) Criminology, Criminal Justice, Law & Society <https://doi.org/10.54555/ccjls.4234.34102>

[3] Примітка. Секстинг *(англ. sexting, від sex (секс) + texting (текстові повідомлення))* належить до актів створення, надсилання й отримання провокаційних фотографій, що зображують наготу, сексуально явні зображення й тексти, сексуальні фотографії, зображення та відео з оголеними або частково голими зображеннями (ДО Куковинець, 'Сексуальне насильство в інтернеті: до проблеми визначення в Кримінальному кодексі України окремих його форм' *Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки*: матеріали VI міжнар наук.-практ конференції, м Харків, 12 трав 2022 р (Право 2022) 256 <https://doi.org/10.31359/ 978-966-998-424-1>

та А. Араужо, як нормальна та сучасна форма сексуального вираження й інтимності спілкування в романтичних і сексуальних стосунках, як спосіб самовираження, дослідження та встановлення ідентичності[1].

Проте, з другого боку, в епоху, коли Інтернет-мережа зберігає «віртуальні сліди» кожного, а «право на забуття»[2] все ще залишається важко реалізованим, Всесвітнє павутиння може стати пасткою для осіб, які використовують практику обміну зображеннями сексуального характеру у своєму інтимному спілкуванні.

Так, у 2010 р. Х. Муром був створений і запущений сайт під назвою «Is Anyone Up?», де користувачі могли анонімно надсилати оголені, еротичні та відверто сексуальні зображення з указуванням імен, соціальних мереж та/або адрес зображених осіб. На той час, коли був створений цей сайт, у більшості штатів США не існувало відповідного законодавства, що регулювало б питання використання такого контенту. Проте Окружна суддя США Д. Джи засудила Мура до двох років і шести місяців позбавлення волі[3]. Крім того, його змусили сплатити штраф у розмірі 2 тис. доларів. І, що найважливіше, також довічно заборонили користуватися соцмережами[4].

За результатами дослідження Я. Рувалкаби та А. А. Ітон, серед 3 044 дорослих американців (54% з яких складають жінок) кожний дванадцятий повідомив, що став жертвою принаймні одного випадку поширення матеріалів сексуального вмісту, а кожний двадцятий зазначив про вчинення такого діяння без згоди зображеної особи[5].

Означена тенденція, зі свого боку, виявляє занепокоєність і зі сторони європейської спільноти.

Так, у Резолюції Європарламенту 2020/2035 від 14 грудня 2021 р. «Боротьба з гендерно зумовленим насильством: кібернасильство» наголошується, що сексуальне насильство на основі зображень є зростаючою формою насильства над інтимними партнерами; наслідки такого насильства можуть бути сексуальними, оскільки сексуальний контакт був записаний або поширений без згоди, психологічними, оскільки вплив на жертв розголошення їх приватного життя є публічним, та економічними, оскільки сексуальне насильство на основі зображення може потенційно поставити під загрозу теперішнє та майбутнє професійне життя жертви[6].

Окрім того, у п. 17 цієї Резолюції Європарламент підкреслює, що сексуальне насильство з використанням зображень є крайнім порушенням приватного життя, а також є формою гендерно зумовленого насильства, як це було продемонстровано, наприклад, в Ірландії у листопаді 2020 р., коли десятки тисяч відверто сексуальних зображень жінок і дівчат були оприлюднені без їх згоди; і наполегливо рекомендує державам-членам оновити своє національне законодавство з метою включення сексуального насильства з використанням зображень або будь-якого обміну відвертими матеріалами інтимного характеру без їх згоди до переліку *сексуальних злочинів*, відокремивши його від злочинів з використанням матеріалів, що містять зображення сексуального розбещення дітей[7].

Показовим є те, що українське законодавство щодо кримінальної відповідальності за розповсюдження матеріалів сексуального характеру без згоди зображеної на них особи все ще перебуває на стадії становлення. Специфічної законодавчої бази, як випливає із вищенаведеного, на сьогодні ще не розроблено. Проте, натомість, конкретні життєві приклади окреслюють тенденцію, що свідчить про достатню поширеність такого явища[8].

---

[1] Ricardo Barroso and others, 'Abusive Sexting in Adolescence: Prevalence and Characteristics of Abusers and Victims' (2021) (12) Frontiers in Psychology <DOI: 10.3389/fpsyg.2021.610474> accessed 1 November 2022

[2] Право на забуття (право бути забутим, англ. right to be forgotten) – це право людини, що дозволяє їй вимагати за певних умов видалення своїх особових даних із загального доступу через пошукові системи, тобто посилань на ті дані, які, на її думку, можуть завдати їй шкоди (Генадій Андрощук, 'Суд ЄС: Google виграв спір щодо права на забуття' (*Юридична газета online*, 9 жовтня 2019) <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/sud-es-google-vigrav-spir-shchodo-prava-na-zabuttya.html>)

[3] Саша Гохар, 'Що трапилося з Хантером Муром? Де він зараз?' (*XperimentalHamid*: 31 липня 2022) <https://xperimentalhamid.com/uk/news/trending/hunter-moore/> (дата звернення: 5.09.2022)

[4] *Примітка*. У 2017 р. Х. Мур звільнився з в'язниці. Станом на 15.09.2022 р. він все ще заблокований у Facebook, проте активно веде блог у Twitter.

[5] Y Ruvalcaba, AA Eaton, 'Nonconsensual pornography among U. S. adults: A sexual scripts framework on victimization, perpetration, and health correlates for women and men' [2020] 10 (1) Psychology of Violence,68–78 <https://doi.org/10.1037/vio0000233> (last accessed 1.11.2022)

[6] Combating gender-based violence: cyberviolence: European Parliament resolution of 14 December 2021 with recommendations to the Commission on combating gender-based violence: cyberviolence (2020/2035(INL)). P. 9. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0489_EN.pdf

[7] – P. 22.

[8] 'Чоловік помстився колишній дівчині і виклав у соцмережі її інтимні фото та відео' (Gazetaua, 27 листопада 2020) <https://gazeta.ua/articles/np/_colovik-pomstivsya-

Означене зумовлює актуальність та важливість досліджень з розглядуваної проблематики, особливо у світлі євроінтеграційних процесів у нашій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання поширення зображень особи сексуального вмісту за відсутності її згоди стали предметом наукових досліджень багатьох зарубіжних вчених, наприклад, таких як Сет Фаллік (Seth Fallik), Еріка Стоун (Erika Stone), Даніель Вікторі (Danielle Victory), Тейлор Маркевич (Taylor Markevitch), Роландо Сальво (Rolando Salvo), Алексіс Маллальє (Alexis Mallalieu)[1], Сігенорі Мацуї (Shigenori Matsui)[2], Нікола Генрі (Nicola Henry), Ашер Флінн (Asher Flynn)[3], Клер МакГлінн (Clare McGlynn), Еріка Реклі (Erika Rackley)[4], Азія А. Ітон (Asia A. Eaton), Холлі Джейкобс (Holly Jacobs), Янет Рувалькаба (Yanet Ruvalcaba)[5], Мері Енн Френкс (Mary Anne Franks)[6], Серджіу Бринза (Sergiu Brînza), Віталі Статі (Vitalie Stati)[7], Хвіан Крістіанто (Hwian Christianto) тощо. На рівні вітчизняної науки кримінального права ця проблема є недостатньо вивченою. Її дослідженню було присвячено хіба що дослідження М. В. Бортничука[8]. Окрім того, загальні питання кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканості висвітлені у наукових працях В. І. Борисова, Л. В. Дорош, О. О. Дудорова, Г. Я. Мартинишина, В. Ю. Омецинської, Б. М. Орловського, С. В. Романцової, О. В. Харитонової, О. М. Храмцова, І. І. Чугунікова тощо.

Мета. У цій публікації поставлено за мету проаналізувати думки науковців щодо використання специфічної термінології на позначення діяльності, пов'язаної із розповсюдженням світлин/відео сексуального характеру без згоди особи, зображеної на них; дослідити досвід Європейського союзу та країн світу щодо криміналізації означеного діяння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно зі ст. 40 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 р. (далі – Стамбульська конвенція)[9] «Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної або фізичної поведінки сексуального характеру, метою або наслідком якої є порушення гідності особи, зокрема шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого або образливого середовища, підлягала кримінальній або іншій юридичній санкції»[10].

Як пояснюється в Загальній рекомендації № 1 комітету GREVIO, під це визначення підпадає і така поведінка в Інтернеті або така, що вчиняється за допомогою цифрових засобів, як поширення зображень або відео без згоди. При цьому поширення оголених або сексуальних зображень (світлин чи відео) без згоди особи або погроза поширення таких зображень включають акти сексуального насильства на основі зображень (так звана

kolishnij-divchini-i-viklav-u-socmerezhi-yiyi-intimni-foto-ta-video/999541>; 'Горе-залицяльнику «світить» в'язниця за розсилку інтимних фото дівчини' (Varta1, 25 листопада 2021) <https://varta1.com.ua/news/gore-zalytsyalnyku-svityt-v-yaznytsya-za-rozsylku-intymnyh-foto-divchyny_327642.html> ; 'У Львові чоловік скинув порнографічне фото своєї співмешканки у чат ОСББ' (Varta1, 10 травня 2021) <https://varta1.com.ua/news/u-lvovi-cholovik-skynuv-pornografichne-foto-svoyeyi-spivmeshkanky-u-chat-osbb_314728.html> ; Анна Семенюк, 'Хмельницький поліцейський шантажував подружжя інтимними фото' (Zaxidnet, 17 серпня 2022) <https://zaxid.net/hmelnitskiy_politseyskiy_shantazhuvav_podruzhzhya_intimnimi_foto_n1548145> (дата звернення: 5.09.2022)

[1] Fallik Seth and others, 'Revenge Porn: A Critical Content Analysis of the Nation's Laws and Reflection upon Social Science Research' (2022) 23(1) Criminology, Criminal Justice, Law & Society <https://doi.org/10.54555/ccjls.4234.34102>

[2] Shigenori Matsui, 'The Criminalization of Revenge Porn in Japan' (2015) 2 Washington International Law Journal 285–317 <https://digitalcommons.law.uw.edu/wilj/vol24/iss2/11> (дата звернення: 5.09.2022)

[3] Henry N, Flynn A, 'Image-Based Sexual Abuse: Online Distribution Channels and Illicit Communities of Support' (2019) 25 (16) Violence Against Women 1932–1955 <doi:10.1177/1077801219863881>

[4] Clare McGlynn, Erika Rackley, 'Image-based sexual abuse' (2017) 37 (3) Oxford journal of legal studies 534–561 <https://doi.org/10.1093/ojls/gqw033>

[5] Eaton A A and others Nationwide online study of nonconsensual porn victimization and perpetration: a summary report' (2017) 26 <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2017/06/CCRI-2017-Research-Report.pdf> (дата звернення: 5.09.2022)

[6] Mary Anne Franks, 'Drafting an Effective 'Revenge Porn' Law: A Guide for Legislators' [2015] 14 <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2468823>

[7] Sergiu Brînza, Vitalie Stati, '«Sexting», «sextorsion», «revenge porn»: fenomene reflectate în Codul penal al Republicii Moldova?' (2021) 3 (43) Studia Universitatis Moldaviae: Stiinte Sociale 3–17 <https://zenodo.org/record/4570078#.Y3aF93ZByро> (дата звернення: 5.09.2022)

[8] Бортничук М В, 'Кримінально-правові аспекти порнопомсти' (2021) 2 Юридичний науковий електронний журнал 221–225 <https://doi.org/10.32782/2524–0374/2021–2/53>

[9] *Примітка.* Конвенція набула чинності для України як міжнародний договір 01.11.2022 р.

[10] Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): Конвенція від 11.05.2011 р. *Верховна Рада України: Законодавство України: оф*. вебсайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення: 10.10.2022)

«порнопомста» (revenge pornography))[1]. Останнє полягає в тому, що кривдник отримує зображення або відео відверто сексуального характеру під час стосунків, або зламує чи викрадає їх із комп'ютера, облікових записів у соціальних мережах чи з телефону жертви, щоб поширити в Інтернеті.

Варто наголосити, що в Україні немає як єдино унормованої термінології на позначення діяльності, пов'язаної із розповсюдженням світлин/відео сексуального характеру без згоди осіб, зображених на них, так і не розроблена специфічна законодавча база, що була б спрямована на врегулювання означеного питання.

Проте, як свідчить судова практика, наразі до кримінальної відповідальності за означену поведінку притягають за нормами ст. 182 КК («Порушення недоторканності приватного життя») (зокрема, у сукупності зі ст. 301 КК), ст. 189 КК («Вимагання» у частині погрози поширення зображення порнографічного характеру») або, що є найбільш характерним, ст. 301 КК («Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів»).

Так, у Єдиному державному реєстрі судових рішень у період з 01.01.2018 р. по 15.11.2022 р. за пошуковим запитом «189 КК» AND «301 КК» було знайдено лише один вирок, який може братися до уваги при характеристиці погрози непогодженого поширення зображення, зокрема, порнографічного характеру[2]. Натомість, за пошуковим запитом «182 КК» AND «без згоди» було виявлено 33 судових рішення у формі вироку, однак лише один з них стосуються непогодженого поширення зображень сексуального характеру[3]; а за пошуковим запитом «301 КК» AND «без згоди» було виявлено 204 вироки, п'ять з яких стосуються досліджуваного питання[4].

Наприклад, у вироку Вінницького міського суду Вінницької області від 18.06.2021 р. (провадження № 1-кп/127/287/21, справа № 127/6441/21) було встановлено таке. «ОСОБА_1 повідомив, що під час навчання на другому курсі Вінницького медичного коледжу він познайомився із потерпілою ОСОБА_3 , а через деякий час вони почали зустрічатись та проживати разом в орендованій квартирі. Після досягнення ОСОБА_2 повноліття у них розпочались статеві стосунки. За обопільною згодою, вони фільмували частину своїх статевих актів та зберігали їх на своєму комп'ютері. У червні 2020 р. у зв'язку зі змінами у графіку їх навчання внаслідок карантинних обмежень, що були запроваджені через пандемію коронавірусу COVID-19, вони переїхали жити до батьків обвинуваченого з м. Вінниці до м. Хмільник Вінницької області. Через кілька місяців внаслідок постійних конфліктів потерпіла ОСОБА_2 повідомила ОСОБУ_1 про розірвання їх стосунків і повернулась назад до м. Вінниці. Обвинувачений указав, що він намагався примиритись із потерпілою та відновити їх стосунки, але коли побачив ОСОБА_2 з іншим хлопцем, то приревнував її та почав у телефонному режимі погрожувати останній поширенням їх інтимних відеозаписів у мережі Інтернет. Оскільки потерпіла ОСОБА_2 відмовила йому у відновленні стосунків, він створив від її імені фейковий аккаунт та поширив у мережі Інтернет частину вказаних інтимних відеофайлів»[5]. Суд ухвалив визнати ОСОБА_1 винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених частинами 2 і 3 ст. 301 КК.

---

[1] Загальна рекомендація ГРЕВІО № 1 щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок (неофіційний переклад). С. 22. URL: https://rm.coe.int/grevio-2021–20-first-general-recommendation-ukr/1680a4ad92 (дата звернення: 5.09.2022)

[2] Вирок Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 18.04.2019 р. (провадження № 1-кп/559/8/2019, справа № 559/2124/15-к). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/81255960 (дата звернення: 5.09.2022)

[3] Вирок Миколаївського районного суду Львівської області від 11.02.2019 року (провадження № 1-кп/447/109/19, справа № 447/105/19). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/79798221). (дата звернення: 5.09.2022)

[4] Вирок Млинівського районного суду Рівненської області від 10.06.2020 р. (провадження № 1-кп/566/127/20, справа № 566/1639/19). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90324976; Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 17.07.2020 р. (провадження № 1-кп/161/965/20, справа № 161/9562/20). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90468872; Вирок Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22.03.2021 р. (провадження № 1-кп/748/113/21, справа № 748/488/21). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/95700014; Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 18.06.2021 року (провадження № 1-кп/127/287/21, справа № 127/6441/21). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/97840813; Вирок Сихівського районного суду м. Львова від 29.09.2021 р. (провадження № 1-кп/464/429/21, справа № 464/2836/21). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/99981839. (дата звернення: 5.09.2022)

[5] Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 18.06.2021 року (провадження № 1-кп/127/287/21, справа № 127/6441/21). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: оф. вебсайт. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/97840813 (дата звернення: 5.09.2022)

Оскільки, як зазначалось вище, специфічної законодавчої бази щодо досліджуваного явища в Україні на сьогодні не існує, на нашу думку, варто зосередити увагу насамперед на так званому «термінологічному» питанні, тобто з'ясувати, які терміни/термінологічні звороти наразі існують у науковій думці для опису непогодженого поширення зображень сексуального вмісту.

Так, у Словнику термінів з онлайн-безпеки, розробленому Міністерством цифрової трансформації України, використовується термін «порнопомста», під якою мається на увазі поширення або погроза поширення інтимних зображень особи з метою нанесення моральної шкоди та/або помсти.[1]

М. В. Бортничук також оперує вищезгаданим терміном і зазначає, що суть останнього зводиться до розміщення у відкритому доступі фотографій/відео еротичного або порнографічного характеру людини без її згоди, але у такий спосіб, щоб ця людина була ідентифікована і щоб ці публікації побачили її знайомі та рідні.[2]

Японський дослідник С. Мацуї визначає порнопомсту (revenge porn) як практику розміщення та поширення в Інтернеті відвертих сексуальних зображень колишнього партнера після розриву стосунків.[3]

Австралійські вчені Н. Генрі та А. Флінн для позначення цього явища використовують термін «сексуальне насильство на основі зображень» (image-based sexual abuse), включаючи до нього такі три ключові форми поведінки як: створення (або зйомку) оголених та/або сексуальних зображень без узгодження; розповсюдження (або поширення) оголених та/або сексуальних зображень без узгодження; та погрозу поширення оголених та/або сексуальних зображень[4].

К. МакГлінн і Е. Реклі також є прихильницями позначення такої суспільно небезпечної поведінки через термін «сексуальне насильство на основі зображень», проте, на відміну від попереднього визначення, обмежують його діями лише щодо створення та/або поширення приватних сексуальних забражень без згоди зображених осіб.[5]

А. А. Ітон, Х. Джейкобс та Я. Рувалькаба оперують терміном «порнографія без узгодження» (nonconsensual pornography), розуміючи під цим терміном зростаючу форму цифрового сексуального насильства, що полягає в розповсюдженні зображень осіб сексуального характеру без їх згоди[6].

Отже, можемо констатувати, що для позначення розповсюдження світлин/відео сексуального характеру без згоди особи наразі використовуються такі терміни, як «порнопомста», «порнографія без узгодження» та «сексуальне насильство на основі зображень».

З цього приводу зауважимо про таке. По-перше, варто наголосити на певній некоректності вживання терміна «порнопомста». Зазначене зумовлюється, насамперед, тим фактом, що правопорушник, окрім помсти, може керуватися й іншими мотивами. Наприклад, деякі з них мають бажання отримати прибуток, здобути славу чи просто розважитись[7]. На додаток до цього, інша складова частина цього терміна – «помста» – наводить на думку, що потерпілий має отримати якусь відплату за дії, вчинені ним раніше, що не є правильним з огляду на ймовірність спричинення останньому додаткової психологічної шкоди.

Окрім того, використання в терміні складової частини «порно» наштовхує на думку, що предметом означеного діяння завжди має бути графічний матеріал порнографічного характеру, проте логічно виникає запитання: чи завжди це відповідає дійсності? І у зв'язку з цим: чи не обмежується у такий спосіб більш широкий спектр суспільно небезпечної поведінки?

По-друге, виходячи із положення про те, що може бути предметом означеного діяння, треба наголосити, що в наведених визначеннях на позна-

---

[1] 'Словник термінів з онлайн-безпеки' (*Міністерство цифрової трансформації України*, 2020) 7 https://drive.google.com/file/d/10iCbwK00IdXXOSQCM6PBey5hXPf56APL/view (дата звернення: 5.09.2022)

[2] Бортничук М В 'Кримінально-правові аспекти порнопомсти' (2021) 2 Юридичний науковий електронний журнал 221 <https://doi.org/10.32782/2524–0374/2021–2/53>

[3] Shigenori Matsui, 'The Criminalization of Revenge Porn in Japan' (2015) 2 Washington International Law Journal 289 <https://digitalcommons.law.uw.edu/wilj/vol24/iss2/11> (дата звернення: 5.09.2022)

[4] Henry N, Flynn A, 'Image-Based Sexual Abuse: Online Distribution Channels and Illicit Communities of Support' (2019) 25 (16) Violence Against Women 1932–1955 <doi:10.1177/1077801219863881>

[5] Clare McGlynn, Erika Rackley, 'Image-based sexual abuse' (2017) 37 (3) Oxford journal of legal studies 536–537 <https://doi.org/10.1093/ojls/gqw033>

[6] Eaton A A and others, 'Nationwide online study of nonconsensual porn victimization and perpetration: a summary report' (2017) 3 <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2017/06/CCRI-2017-Research-Report.pdf> (дата звенення: 10.09.2022)

[7] Mary Anne Franks, 'Drafting an Effective 'Revenge Porn' Law: A Guide for Legislators' [2015] 2 <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2468823>

чення того, які матеріали розповсюджує правопорушник, використовуються поняття «інтимні зображення», «фотографії/відео еротичного або порнографічного характеру», «відверті сексуальні зображення», «оголені та/або сексуальні зображення», «приватні сексуальні зображення», «зображення осіб сексуального характеру».

Тут варто зауважити, що саме по собі питання співвідношення таких понять, як 1) «зображення порнографічного характеру», «зображення еротичного характеру» і «зображення сексуального характеру», 2) інтимні та приватні зображення, є достатньо складним і потребує відповідних спеціальних знань. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 р. №1296-IV, зокрема, окремо виділяє «продукцію еротичного характеру», «продукцію сексуального характеру» та «продукцію порнографічного характеру», не ставлячи між ними знак рівняння та не даючи водночас чіткого уявлення про критерії їх розмежування[1].

Певний крок до розрізнення, зокрема, продукції порнографічного і еротичного характеру свого часу було зроблено Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі у рішенні від 20.04.2010 р. №3[2]. Проте, як уявляється, й означене рішення не надає однозначної та точної відповіді на запитання: де є грань між названими видами продукції? У перспективі, зокрема, видається доцільним здійснити окрему наукову розвідку з цієї проблематики.

На цьому етапі дослідження, на нашу думку, узагальнюючим може стати термін «зображення *сексуального характеру*» з огляду на можливість охоплення ним більш широкого спектру ймовірних предметів кримінального правопорушення.

По-третє, вищезгадана суспільно небезпечна поведінка з урахуванням наданих визначень може полягати в таких діях, як створення, поширення, погроза поширення, розміщення, розповсюдження відповідних матеріалів. Якщо терміни «створення» і «погроза поширення» не викликають яких-небудь складнощів при з'ясуванні їх змісту, то стосовно «поширення», «розміщення» та «розповсюдження», з огляду на їх певну зовнішню схожість, вважаємо за необхідне надати додаткове пояснення. Означене підкреслюється і тим, що останні два терміни в одних випадках розглядаються як синонімічні, а в інших як альтернативні.

Так, у тлумачному словнику сучасної української мови під словом «поширювати» розуміють таке: «1. Робити ширшим, більшим за розміром; розширювати. 2. Робити більшим за обсягом, складом, змістом; розвивати. 3. … Розширити сферу впливу чогось на кого-, що-небудь. 4 Робити приступним, відомим для багатьох. 5. Роздавати або продавати що-небудь багатьом; *розповсюджувати (курсив наш – Д. К.)*. 6. Бути джерелом або носієм запаху»[3].

«Розміщати», зі свого боку, означає «розставляти, розсаджувати або розкладати кого-, що-небудь у певних місцях, у певному порядку // Визначати послідовність у розташуванні чого-небудь, розташувати щось у певній послідовності. // Надавати кожному приміщення, місце для проживання, ночівлі, відпочинку і т. ін..; розселяти. // Розподіляти що-небудь на певній площі, території іт. ін. // Відводити під щось яку-небудь площу, діяльну чи якесь місце»»[4].

«Розповсюджувати» – це «Роздавати, передавати, продавати і т. ін. багатьом для придбання, ознайомлення і т. ін.; *поширювати (курсив наш – Д. К.)*. 2. Доводити до відома багатьох (певні ідеї, погляди, чутки і. т. ін.). розносити в різні боки, на велику відстань. // Переносити, передавати (хвороби, епідемію і т. ін.)».[5]

Отже, з огляду на застосування філологічного способу тлумачення зробимо висновок про те, що термін «розміщення», зважаючи на його лексичне значення та практику вживання в КК[6], на нашу думку, не варто використовувати при описі діяння, що стосується оприлюднення зображень сексуального характеру без згоди особи. Натомість, терміни «поширення» та «розповсюдження» є синонімічними, а тому позначення їх як альтернативних є недоцільним.

---

[1] Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 №1296-IV. *Верховна Рада України: Законодавство України*: оф. вебсайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296–15#Text

[2] Щодо затвердження рекомендацій щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по […]: рішення НК захисту суспільної моралі від 20.04.2010 №3. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0003623-10#Text

[3] Бусел В Т (ред) Великий тлумачний словник сучасної української мови (ПТФ «Перун» 2003) 914

[4] – 1062–1063

[5] – 1068

[6] Зокрема, означений термін вживається у тексті 3 статей: ст. 114[2] КК (у контексті *розміщення* Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань), ст. 236 КК (щодо порушення порядку *розміщення* підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів) та ст. 369[3] КК (стосовно *розміщення* ставок на спорт).

Окрім того, враховуючи думку мовознавця, доктора філологічних наук О. Д. Пономаріва, вважаємо, що більш вдалим терміном для позначення об'єктивної сторони вчиненого є «розповсюдження». Означене пояснюється тим, що коли мова йде про щось конкретне, то вживаємо слово «розповсюдження» (наприклад, розповсюджувати квитки, книги). Натомість для позначення абстрактного явища використовується слово «поширення» (наприклад, поширювати знання, ідеї і т.д.)[1].

По-четверте, у визначені, запропонованому С. Мацуї, коло потерпілих обмежується лише колишніми партнерами правопорушника. Натомість, потрібно зауважити, що означене не повною мірою відповідає дійсності, оскільки жертвою такої суспільно небезпечної поведінки може стати особа, яка хоч і була знайома з правопорушником, але не знаходилася з ним у партнерських стосунках, а, наприклад, випадково спрямувала йому власні матеріали сексуального характеру, або взагалі не була особисто знайома з ним.

Отже, на цьому етапі дослідження пропонуємо на позначення аналізованої суспільно небезпечної поведінки вживати термінологію на-кшталт «розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи».

Певний орієнтир щодо того, яким чином треба розуміти непогоджене розповсюдження зображень сексуального характеру, міститься у документах провідних міжнародних організацій, зокрема Європейського союзу, та законодавчих положеннях країн світу, де означена поведінка набула кримінально караного виміру.

Так, у ст. 7 проєкту Директиви Європарламенту та Ради з питань протидії насильству щодо жінок та домашньому насильству №2022/0066 (далі – Проєкт Директиви) таке діяння позначається як «несанкціонований обмін інтимними або маніпуляційними матеріалами» *(*non-consensual sharing of intimate or manipulated material) і передбачено, що «Держави-члени забезпечують, щоб подальша умисна поведінка каралася як кримінальне правопорушення:

(a) надання без згоди іншої особи інтимних зображень або відеозаписів чи інших матеріалів, що зображують сексуальні дії, без її згоди багатьом кінцевим користувачам за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;

(b) створення або маніпулювання та подальше надання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій безлічі кінцевим користувачам зображень, відеозаписів або інших матеріалів, що створюють враження, ніби інша особа займається сексуальною діяльністю, без згоди цієї особи;

(c) погроза вчинення дій, зазначених у пунктах (a) і (b), з метою примусити іншу особу до вчинення, згоди або утримання від вчинення певної дії»[2].

Важливо наголосити на тому, що виходячи з офіційних коментарів Європейського інспектора із захисту даних та згідно з Пояснювальною запискою до Проєкту, потреба в діях, означених ним, виникає як у державах-членах, які ратифікували Стамбульську конвенцію, так і в тих, які її не ратифікували[3].

Стосовно законодавства про кримінальну відповідальність провідних країн світу, то, зокрема, у ст. 162.1 КК Канади («Оприлюднення і т.д. зображення інтимного характеру без згоди особи») передбачено, що кримінально караною є поведінка кожного, «хто умисно публікує, розповсюджує, передає, продає, робить доступним або рекламує інтимне зображення особи, знаючи, що особа, зображена на цьому зображенні, не давала своєї згоди на таку поведінку, або легковажно ставиться до того, чи давала ця особа свою згоду на таку поведінку»[4].

У ст. 33 Закону Великої Британії про кримінальну юстицію та суди 2015 р. (Criminal Justice and Courts Act 2015) під назвою «Розголошення приватних сексуальних фотографій і фільмів з наміром заподіяти страждання» зазначається, що злочином є розголошення особою приватної сексуальної фотографії або фільму, якщо це розголошення зроблено (a) без згоди особи, яка зображена на фотографії або у фільмі, і (b) з наміром завдати цій особі страждань[5].

[1] 'Поширення чи розповсюдження? «Блог професора Пономарева»' (*BBC Ukraine*, 25 травня 2010) <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2010/05/post-20.html>

[2] Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence №2022/0066. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/com_2022_105_1_en.pdf

[3] Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence: EDPS Formal comments on the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence: *EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR*: official website. https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/formal-comments/proposal-directive-european-parliament-and-1_en

[4] Criminal Code (R. S. C., 1985, c. C-46). *Justice Laws Website*. URL: https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/page-23.html#docCont.

[5] Criminal Justice and Courts Act 2015. *Legislation.gov.uk*: website. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/2/section/33/enacted

За ст. 612-ter КК Італії («Незаконне розповсюдження зображень або відеоматеріалів відверто сексуального характеру») якщо діяння не становить більш тяжкого злочину, будь-яка особа, яка після їх виготовлення або викрадення, надсилає, доставляє, передає, привласнює, публікує або поширює зображення або відеоматеріали відверто сексуального характеру, призначені для приватного використання, без згоди зображених на них осіб, притягується до кримінальної відповідальності[1].

У ст. 208E КК Мальти («Неконсенсуальне розголошення приватних сексуальних фотографій і фільмів») зазначається, що кримінально караною є ситуація, коли «будь-яка особа, яка з наміром заподіяти страждання, емоційну шкоду або шкоду будь-якого характеру, розкриває приватну сексуальну фотографію або фільм без згоди особи або осіб, зображених на такій фотографії або фільмі[2].

Згідно зі ст. 226-2-1 КК Франції фіксація, запис або передача без згоди особи зображень сексуального характеру, зроблених у громадському або приватному місці, також тягне за собою кримінальну відповідальність[3].

Відповідно до розділів 4–5 Закону Філіппін про боротьбу з фото- та відео-вуайєризмом 2009 р. (Anti-Photo and Video Voyeurism Act of 2009) забороняється така кримінально карана поведінка:

«(a) Здійснювати фото- або відеозйомку особи або групи осіб, які здійснюють статевий акт або будь-яку подібну діяльність, або знімати зображення приватної сфери особи (осіб), такої як оголені або прикриті одягом геніталії, сідниці або жіночі груди, без згоди відповідної особи (осіб) та за обставин, за яких особа (особи) має (мають) обґрунтоване право на недоторканність приватного життя;

(b) копіювати або відтворювати, або сприяти копіюванню або відтворенню таких фото- чи відеоматеріалів або записів статевого акту чи будь-якої іншої подібної діяльності за винагороду або без такої винагороди;

(c) продавати чи розповсюджувати або сприяти продажу чи розповсюдженню таких фото- чи відеоматеріалів або записів статевого акту, незалежно від того, чи є вони оригінальною копією або репродукцією; або

(d) публікувати або транслювати, або сприяти тому, щоб публікувалися або транслювалися в друкованих або радіомовних засобах масової інформації, або демонструвати чи виставляти фото чи відеоматеріали або записи такого статевого акту чи будь-якої подібної діяльності за допомогою VCD/DVD, Інтернету, стільникових телефонів та інших подібних засобів чи пристроїв.

Заборона, передбачена пунктами (b), (c) і (d), застосовується незалежно від того, що така особа (особи) дала (дали) згоду на запис або фото- чи відеозйомку. Будь-яка особа, яка порушує це положення, несе відповідальність за фото- або відеовуайєризм, як це визначено в цьому документі»[4].

Як бачимо, по-перше, у багатьох країнах світу наразі існують окремі кримінально-правові заборони розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи. По-друге, на перспективу цікавим видається питання щодо порівняння предметів такого розповсюдження за зарубіжним законодавством («інтимне зображення», «приватні сексуальні фотографії і фільми», «зображення або відеоматеріали відверто сексуального характеру» тощо) та вітчизняним («продукція порнографічного характеру», «продукція еротичного характеру» і «продукція сексуального характеру»). По-третє, велика кількість кримінально-правових норм у частині визначення об'єктивної сторони правопорушення передбачає достатньо великий перелік альтернативних діянь. Проте, не дослідивши на цьому етапі дієвість таких норм та рівень їх зрозумілості для зарубіжного правозастосувача, наразі складно визначитись із відповіддю на запитання, наскільки такий підхід є ефективним у разі його пристосування до українських реалій та конструювання окремої спеціальної норми закону України про кримінальну відповідальність за розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи.

Тут також варто зауважити, що в проєкті Кримінального кодексу України, що розробляється робочою групою на чолі з Ю. В. Бауліним, також міститься положення щодо заборони поширення зображень особи без її згоди. Так, у ст. 4.7.9. («По-

[1] Regio decreto 19 ottobre 1930, n. 1398 Approvazione del testo definitivo del Codice Penale. *Gazzetta Ufficiale*. URL: https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/codicePenale/392_1_1

[2] Criminal Code 10th June, 1854 *LEĠIŻLAZZJONI MALTA*: website. URL: https://legislation.mt/eli/cap/9/20221031/eng

[3] Code penal (En vigueur depuis le 01 septembre 1990). *Légifrance – Le service public de la diffusion du droit*: website. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006165309/?anchor=LEGIARTI000006417930#LEGIARTI000006417930/

[4] Republic act №. 9995 an act defining and penalizing the crime of photo and video voyeurism, prescribing penalties therefor, and for other purposes. *The LAWPHiL Project*: website. URL: https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2010/ra_9995_2010.html

рушення права на особисті папери та зображення») зазначається, що «Особа, яка особисті папери іншої людини, її фотографію або художній твір, на якому вона зображена, всупереч волі того, кому вони належать: 1) опублікувала чи публічно показала, 2) розповсюдила або 3) використала, – вчинила проступок». Проте, як вбачається, це положення має більш узагальнений характер.

Висновки. Підводячи підсумок, констатуємо, що сьогодні в законодавстві України про кримінальну відповідальність відсутні спеціальні положення, що стосувалися б діяльності, пов'язаної із розповсюдженням зображень сексуального характеру без згоди особи. Як свідчить судова практика, за означену суспільно небезпечну поведінку особи притягаються до відповідальності за нормами ст. 182 КК, ст. 189 КК або, що є найбільш характерним з огляду на проведену вибірку, ст. 301 КК.

Враховуючи зарубіжний досвід з цього питання, а також підхід інституцій ЄС, вважаємо за можливе дослідити у подальшому питання щодо ймовірного введення у КК України окремої спеціальної норми, яка передбачала б відповідальність за «розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи». У зв'язку з цим у подальших наукових розвідках також вбачається за доцільне здійснити більш глибокий порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за це діяння у КК держав світу, а також визначити потенційне місце цієї норми у системі розділів Особливої частини КК України.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Code penal (En vigueur depuis le 01 septembre 1990). *Légifrance – Le service public de la diffusion du droit*: website. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006165309/?anchor=LEGIARTI000006417930№LEGIARTI000006417930/ (in French)
2. Combating gender-based violence: cyberviolence: European Parliament resolution of 14 December 2021 with recommendations to the Commission on combating gender-based violence: cyberviolence (2020/2035(INL)). 26 p. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0489_EN.pdf (in English)
3. Criminal Code 10th June, 1854. *LEĠIŻLAZZJONI MALTA*: website. URL: https://legislation.mt/eli/cap/9/20221031/eng (in English)
4. Criminal Code (R. S. C., 1985, c. C-46). *Justice Laws Website*. URL: https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/page-23.html№docCont (in English)
5. Criminal Justice and Courts Act 2015. *Legislation.gov.uk*: website. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/2/section/33/enacted (in English)
6. Regio decreto 19 ottobre 1930, n. 1398 Approvazione del testo definitivo del Codice Penale. *Gazzetta Ufficiale*: website. URL: https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/codicePenale/392_1_1 (in Italian)
7. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence № 2022/0066. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/com_2022_105_1_en.pdf (in English)
8. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence: EDPS Formal comments on the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence: *EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR*: official website. https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/formal-comments/proposal-directive-european-parliament-and-1_en (in English)
9. Republic act №. 9995 an act defining and penalizing the crime of photo and video voyeurism, prescribing penalties therefor, and for other purposes. *The LAWPHiL Project*: website. URL: https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2010/ra_9995_2010.html (in English)
10. Konvenciya Rady' Yevropy' pro zapobigannya nasy'l'stvu stosovno zhinok i domashn'omu nasy'l'stvu ta borot'bu iz cy'my' yavy'shhamy' (Stambul's'ka konvenciya): Konvenciya vid 11.05.2011 r. Verxovna Rada Ukrayiny': Zakonodavstvo Ukrayiny': of. vebsajt. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11№Text (in Ukrainian)
11. Pro zaxy'st suspil'noyi morali: Zakon Ukrayiny' vid 20.11.2003 № 1296-IV. Verxovna Rada Ukrayiny': Zakonodavstvo Ukrayiny': of. vebsajt. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296–15№Text (in Ukrainian)
12. Shhodo zatverdzhennya rekomendacij shhodo vy'znachennya oznak vidnesennya drukovanoyi, audiovizual'noyi, elektronnoyi ta inshoyi produkciyi, a takozh peredany'x ta otry'many'x po […]: rishennya NK zaxy'stu suspil'noyi morali vid 20.04.2010 № 3. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0003623-10№Text (in Ukrainian)

13. Zahalna rekomendatsiia HREVIO № 1 shchodo tsyfrovoho vymiru nasylstva stosovno zhinok (neofitsiinyi pereklad). 23 p. URL: https://rm.coe.int/grevio-2021–20-first-general-recommendation-ukr/1680a4ad92 (in Ukrainian)

Cases

14. Vy'rok Chernigivs'kogo rajonnogo sudu Chernigivs'koyi oblasti vid 22.03.2021 r. (provadzhennya № 1-kp/748/113/21, sprava № 748/488/21). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/95700014 (in Ukrainian)
15. Vy'rok Dubens'kogo mis'krajonnogo sudu Rivnens'koyi oblasti vid 18.04.2019 r. (provadzhennya № 1-kp/559/8/2019, sprava № 559/2124/15-k). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/81255960 (in Ukrainian)
16. Vy'rok Lucz'kogo mis'krajonnogo sudu Voly'ns'koyi oblasti vid 17.07.2020 r. (provadzhennya № 1-kp/161/965/20, sprava № 161/9562/20). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90468872 (in Ukrainian)
17. Vy'rok Mly'nivs'kogo rajonnogo sudu Rivnens'koyi oblasti vid 10.06.2020 r. (provadzhennya № 1-kp/566/127/20, sprava № 566/1639/19). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/90324976 (in Ukrainian)
18. Vy'rok My'kolayivs'kogo rajonnogo sudu L'vivs'koyi oblasti vid 11.02.2019 roku (provadzhennya № 1-kp/447/109/19, sprava № 447/105/19). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/79798221 (in Ukrainian)
19. Vy'rok Sy'xivs'kogo rajonnogo sudu m. L'vova vid 29.09.2021 r. (provadzhennya № 1-kp/464/429/21, sprava № 464/2836/21). *Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen'*: of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/99981839 (in Ukrainian)
20. Vy'rok Vinny'cz'kogo mis'kogo sudu Vinny'cz'koyi oblasti vid 18.06.2021 roku (provadzhennya № 1-kp/127/287/21, sprava № 127/6441/21). Yedy'ny'j derzhavny'j reyestr sudovy'x rishen': of. vebsajt. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/97840813 (in Ukrainian)

Bibliography

Edited books

1. Busel V T (red) *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the Ukrainian language] (PTF «Perun» 2003) 1140 (in Ukrainian)

Journal articles

2. Eaton A A and others, '2017 Nationwide online study of non-consensual porn victimization and perpetration: a summary report' [2017] 26 <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2017/06/CCRI-2017-Research-Report.pdf> (in English)
3. Clare McGlynn, Erika Rackley, 'Image-based sexual abuse' [2017] 37 (3) Oxford journal of legal studies 534–561 <https://doi.org/10.1093/ojls/gqw033> (in English)
4. Fallik Seth and others, 'Revenge Porn: A Critical Content Analysis of the Nation's Laws and Reflection upon Social Science Research' [2022] 23(1) Criminology, Criminal Justice, Law & Society <https://doi.org/10.54555/ccjls.4234.34102> (in English)
5. Ruvalcaba Y, Eaton AA, 'Nonconsensual pornography among U. S. adults: A sexual scripts framework on victimization, perpetration, and health correlates for women and men' [2020] 10 (1) Psychology of Violence,68–78 <https://doi.org/10.1037/vio0000233> (in English)
6. Mary Anne Franks, 'Drafting an Effective 'Revenge Porn' Law: A Guide for Legislators' [2015] 14 <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2468823> (in English)
7. Bortnychuk MV, Kryminalno-pravovi aspekty pornopomsty [Criminal aspects of revenge porn] [2021] 2 Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal 221–225 <https://doi.org/10.32782/2524–0374/2021–2/53> (in Ukrainian)
8. Henry N, Flynn A, 'Image-Based Sexual Abuse: Online Distribution Channels and Illicit Communities of Support' [2019] 25 (16) Violence Against Women 1932–1955 <DOI:10.1177/1077801219863881> (in English)
9. Sergiu Brînza, Vitalie Stati, '«Sexting», «sextorsion», «revenge porn»: fenomene reflectate în Codul penal al Republicii Moldova?' [2021] 3 (43) Studia Universitatis Moldaviae: Stiinte Sociale 3–17 <https://zenodo.org/record/4570078№.Y3aF93ZBypo> (in English)
10. Shigenori Matsui, 'The Criminalization of Revenge Porn in Japan' [2015] 2 Washington International Law Journal 285–317 <https://digitalcommons.law.uw.edu/wilj/vol24/iss2/11> (in English)

11. Ricardo Barroso and others, 'Abusive Sexting in Adolescence: Prevalence and Characteristics of Abusers and Victims' [2021] (12) Frontiers in Psychology <DOI:10.3389/ fpsyg.2021.610474> (in English)

Conference paper

12. Kukovynets D O, 'Seksualne nasylstvo v interneti: do problemy vyznachennia v Kryminalnomu kodeksi Ukrainy okremykh yoho form' [Sexual violence on the Internet: to the problem of defining its separate forms in the Criminal Code of Ukraine] *Kryminalno-pravova okhorona informatsiinoi bezpeky*: materialy VI mizhnar nauk.-prakt konferentsii, m Kharkiv, 12 trav 2022 r [Criminal and legal protection of information security: materials of the VI international scientific-practical conference, Kharkiv, May 12, 2022] (Pravo 2022) 254–259 <https://doi.org/10.31359/ 978-966-998-424-1> (in Ukrainian)

Websites

13. Anna Semeniuk, 'Khmelnytskyi politseiskyi shantazhuvav podruzhzhia intymnymy foto' [Khmelnytskyi policeman blackmailed a couple with intimate photos] (Zaxidnet, 17 August 2022) <https://zaxid.net/hmelnitskiy_politseyskiy_shantazhuvav_podruzhzhya_intimnimi_foto_n1548145> (in Ukrainian)
14. 'Cholovik pomstyvsia kolyshnii divchyni i vyklav u sotsmerezhi yii intymni foto ta video' [Man took revenge on ex-girlfriend and posted her intimate photos and videos on social media] (Gazetaua, 27 November 2020) <https://gazeta.ua/articles/np/_colovik-pomstivsya-kolishnij-divchini-i-viklav-u-socmerezhi-yiyi-intimni-foto-ta-video/999541> (in Ukrainian)
15. Henadii Androshchiuk, 'Sud YeS: Google vyhrav spir shchodo prava na zabuttia' [EU Court of Justice: Google wins dispute over right to be forgotten] (Iurydychna hazeta online, 9 October 2019) https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/sud-es-google-vigrav-spir-shchodo-prava-na-zabuttya.html> (in Ukrainian)
16. 'Hore-zalytsialnyku «svityt» viaznytsia za rozsylku intymnykh foto divchyny' [Grief-stricken man faces prison for sending intimate photos of girl] (Varta1, 25 November 2021) <https://varta1.com.ua/news/gore-zalytsyalnyku-svityt-v-yaznytsya-za-rozsylku-intymnyh-foto-divchyny_327642.html> (in Ukrainian)
17. Nandini Comar, 'The Rise of Revenge Porn' (*Garbo*, 29 October 2021) <https://www.garbo.io/blog/revenge-porn> (in English)
18. Sasha Hokhar, 'Shcho trapylosia z Khanterom Murom? De vin zaraz?' [What happened to Hunter Moore? Where is he now?] (*XperimentalHamid*: 31 July 2022) <https://xperimentalhamid.com/uk/news/trending/hunter-moore/> (in Ukrainian)
19. 'Poshyrennia chy rozpovsiudzhennia? «Bloh profesora Ponomareva»' [Dissemination or distribution? «Professor Ponomarev's Blog] (*BBC Ukraine*, 25 travnia 2010) <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2010/05/post-20.html> (in Ukrainian)
20. 'Slovnyk terminiv z onlain-bezpeky' [Glossary of Online Security Terms] (*Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy*, 2020) 7 <https://drive.google.com/file/d/10iCbwK00IdXXOSQCM6PBey5hXPf56APL/view> (in Ukrainian)
21. 'U Lvovi cholovik skynuv pornohrafichne foto svoiei spivmeshkanky u chat OSBB' [In Lviv, a man uploaded a pornographic photo of his housemate to the condominium chat] (*Varta1*, 10 May 2021) <https://varta1.com.ua/news/u-lvovi-cholovik-skynuv-pornografichne-foto-svoyeyi-spivmeshkanky-u-chat-osbb_314728.html> (in Ukrainian).

Куковинець Д. О.
Кримінальна відповідальність за розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи: до постановки питання

У статті розглянуто думки науковців щодо використання специфічної термінології на позначення розповсюдження світлин/відео сексуального характеру без згоди особи, зображеної на них; досліджено досвід Європейського союзу та країн світу щодо криміналізації зазначеного діяння.

Визначено, що наразі до кримінальної відповідальності за поширення зображень сексуального характеру особи без її погодження, застосовуються норми статей 182, 189, 301 КК.

Акцентується увага на певній некоректності вживання терміна «порнопомста». Зазначене зумовлюється насамперед тим фактом, що правопорушник, окрім помсти, може керуватися й іншими мотивами. На додаток до цього, інша складова частина цього терміна – «помста» наводить на думку, що потерпілий має отримати якусь відплату за дії, вчинені ним раніше, що не є правильним з огляду на ймовірність спричинення тим самим

йому додаткової психологічної шкоди. Запропоновано на цьому етапі дослідження позначати аналізовану суспільно небезпечну поведінку через термін «розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи».

Досліджено досвід інституцій ЄС та країн світу щодо криміналізації такого діяння. Підкреслено, що на перспективу видається цікавим питання щодо порівняння предметів розповсюдження зображень сексуального характеру особи без її згоди за зарубіжним законодавством («інтимне зображення», «приватні сексуальні фотографії і фільми», «зображення або відеоматеріали відверто сексуального характеру» тощо) та вітчизняним («продукція порнографічного характеру», «продукція еротичного характеру» і «продукція сексуального характеру»). Встановлено, що велика кількість зарубіжних кримінально-правових норм у частині визначення об'єктивної сторони правопорушення передбачає достатньо великий перелік альтернативних діянь.

Зазначено, що така інформація може стати у нагоді, у разі конструювання окремої спеціальної норми закону України про кримінальну відповідальність, що стосувалася б розповсюдження зображень сексуального характеру без згоди особи.

Ключові слова: *Інтернет-простір, порнопомста, насильство на основі зображень, сексуальні зображення особи, розповсюдження зображень сексуального характеру.*

Kukovynets D. O.

Criminal liability for the distribution of sexual images of a person without his/her consent: formulation of the question

The article considers the opinions of scientists on the use of specific terminology to denote the distribution of photographs / videos of a sexual nature without the consent of the person depicted on them; the experience of the European Union and countries of the world on the criminalization of this act is studied.

It is determined that currently the norms of Articles 182, 189, 301 of the Criminal Code of Ukraine apply to criminal liability for the dissemination of sexual images of a person without his/her consent.

Attention is focused on a certain incorrectness of the term «revenge porn». This is primarily due to the fact that the offender, in addition to revenge, may be guided by other motives. In addition to this, another component of this term − «revenge» − suggests that the victim should receive some kind of retribution for the actions committed by him earlier, which is not correct given the likelihood of causing additional psychological harm to him. It is proposed at this stage of the study to denote the analyzed socially dangerous behavior through the term «distribution of sexual images of a person without his/her consent».

The experience of EU institutions and countries of the world in criminalizing such an act is studied. It is emphasized that in the future it seems interesting to compare the subjects of distribution of images of a sexual nature of a person without his/her consent under foreign legislation («intimate images», «private sexual photographs and films», «images or videos of a sexually explicit nature», etc). It is established that a large number of foreign criminal law provisions in terms of determining the objective side of the offense provides a fairly large list of alternative actions.

It is noted that such information may be useful in the case of constructing a separate special provision of the law of Ukraine on criminal liability concerning the distribution of sexual images of a person without his/her consent.

Keywords: *Internet space, revenge porn, image-based sexual abuse, sexual images of a person, distribution of sexual images.*

Стаття надійшла до редакції: 10.10.2022 р.
Прийнята до друку: 5.11.2022 р.